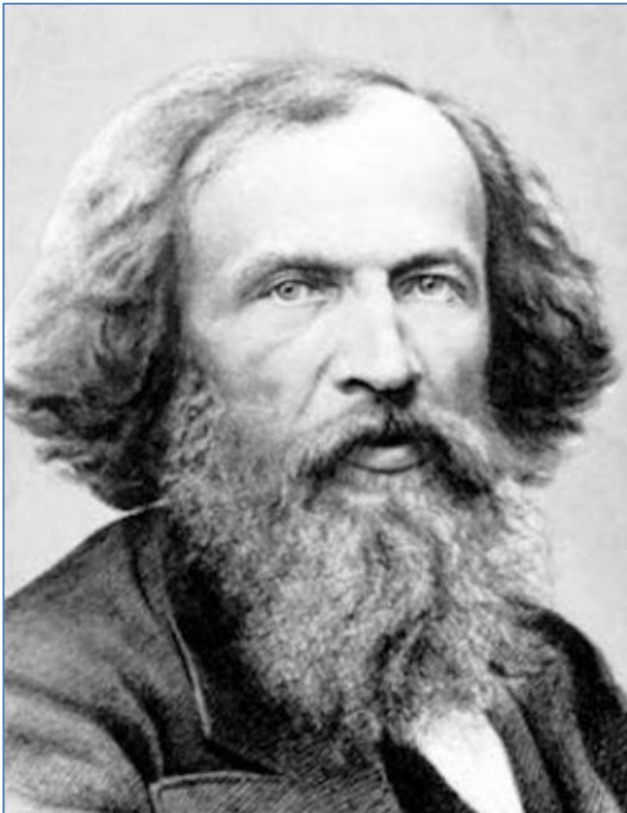

O Sistema Periódico

O Sistema Periódico atual é sobre todo produto do trabalho de dous grandes científicos:

Dimitri Ivanovich Mendeléeiev
(1834-1907)

Julius Lothar Meyer
(1830-1865)

No Sistema Periódico os elementos están ordenados por **número atómico** crecente e distribúense en:

1. **Horizontalmente, en 7 períodos ou filas.**
2. **Verticalmente en 18 grupos ou familias.**

Táboa Periódica dos Elementos da RSEQ

1																	18		
1 H hidróxeno 1,008 (1,0078, 1,0082)																	2 He helio 4,0026		
2	3 Li litio 6,94 (6,938, 6,997)	4 Be berilio 9,0122																	10 Ne neon 20,180
3	11 Na sodio 22,990	12 Mg magnesio 24,305 (24,304, 24,307)																	18 Ar argon 39,948
4	19 K potasio 39,098	20 Ca calcio 40,078(4)	21 Sc escandio 44,956	22 Ti titanio 47,867	23 V vanadio 50,942	24 Cr cromo 51,996	25 Mn manganeso 54,938	26 Fe ferro 55,845(2)	27 Co cobalto 58,933	28 Ni níquel 58,693	29 Cu cobre 63,546(3)	30 Zn zinc 65,38(2)	31 Ga galio 69,723	32 Ge xermanio 72,630(8)	33 As arsénico 74,922	34 Se selenio 78,971(8)	35 Br bromo 79,904	36 Kr criptón 83,798(2)	
5	37 Rb rubidio 85,468	38 Sr estroncio 87,62	39 Y itrio 88,906	40 Zr circonio 91,224(2)	41 Nb niobio 92,906	42 Mo molibdeno 95,95	43 Tc tecnecio 98,906	44 Ru rutenio 101,07(2)	45 Rh rodio 102,91	46 Pd paladio 106,42	47 Ag prata 107,87	48 Cd cadmio 112,41	49 In indio 114,82	50 Sn estaño 118,71	51 Sb antimonio 121,76	52 Te telurio 127,60(3)	53 I iodo 126,90	54 Xe xenón 131,29	
6	55 Cs cesio 132,91	56 Ba bario 137,33	57-71 lantanoideos	72 Hf hafnio 178,49(2)	73 Ta tántalo 180,95	74 W volframio 183,84	75 Re renio 186,21	76 Os osmio 190,23(3)	77 Ir iridio 192,22	78 Pt platino 195,08	79 Au ouro 196,97	80 Hg mercurio 200,59	81 Tl talio 204,38 (204,38, 204,39)	82 Pb chumbo 207,2	83 Bi bismuto 208,98	84 Po polonio	85 At ástato	86 Rn radón	
7	87 Fr francio	88 Ra radio	89-103 actinoideos	104 Rf rutherfordio	105 Db dubnio	106 Sg seabornio	107 Bh bohrio	108 Hs hassio	109 Mt meitnerio	110 Ds darmstadtio	111 Rg roentberio	112 Cn copernicio	113 Nh nihonio	114 Fl flerovio	115 Mc moscovio	116 Lv livermorio	117 Ts ténnesso	118 Og oganesón	

57 La lantano 138,91	58 Ce cerio 140,12	59 Pr praseodimio 140,91	60 Nd neodimio 144,24	61 Pm prometio	62 Sm samario 150,36(2)	63 Eu europio 151,96	64 Gd gadolinio 157,25(3)	65 Tb terbio 158,93	66 Dy disprosio 162,50	67 Ho holmio 164,93	68 Er erbio 167,26	69 Tm tulio 168,93	70 Yb ytterbio 173,05	71 Lu lutecio 174,97
89 Ac actinio	90 Th torio 232,04	91 Pa protactinio 231,04	92 U uranio 238,03	93 Np neptunio	94 Pu plutonio	95 Am americio	96 Cm curio	97 Bk berkelio	98 Cf californio	99 Es einsteinio	100 Fm fermio	101 Md mendeleevio	102 No nobelio	103 Lr laurencio

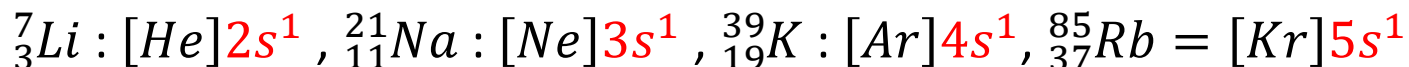

Esta táboa periódica é a tradución da versión realizada pola IUPAC con data 28 de novembro de 2016. Para acceder á información actualizada sobre esta táboa recoméndase consultar www.iupac.org.
Dereitos reservados ©2016 IUPAC, a Unión Internacional de Química Pura e Aplicada.

- Como xa vimos, os **períodos** reúnen aos elementos que teñen o mesmo número de niveis de enerxía na cortiza electrónica.
Repasa a configuración electrónica dos períodos 2,3 e 4 e comproba-o.
- Os **grupos** ou **familias** reúnen aos elementos en función da configuración electrónica da última capa dos chamados electróns de valencia.

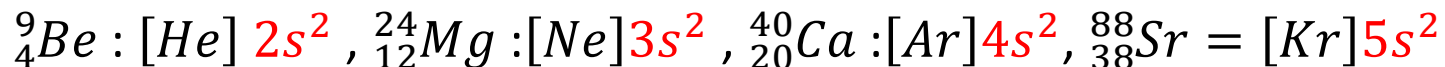
Vexamos algúns casos usando a configuración acurtada:

a) Grupo 1: Litio, sodio, potasio..... teñen 1 único electrón na última capa:

Todos teñen **1** electrón nun orbital **s**.

b) Grupo 2: Berilio, magnesio, calcio..... teñen 2 electróns na última capa:

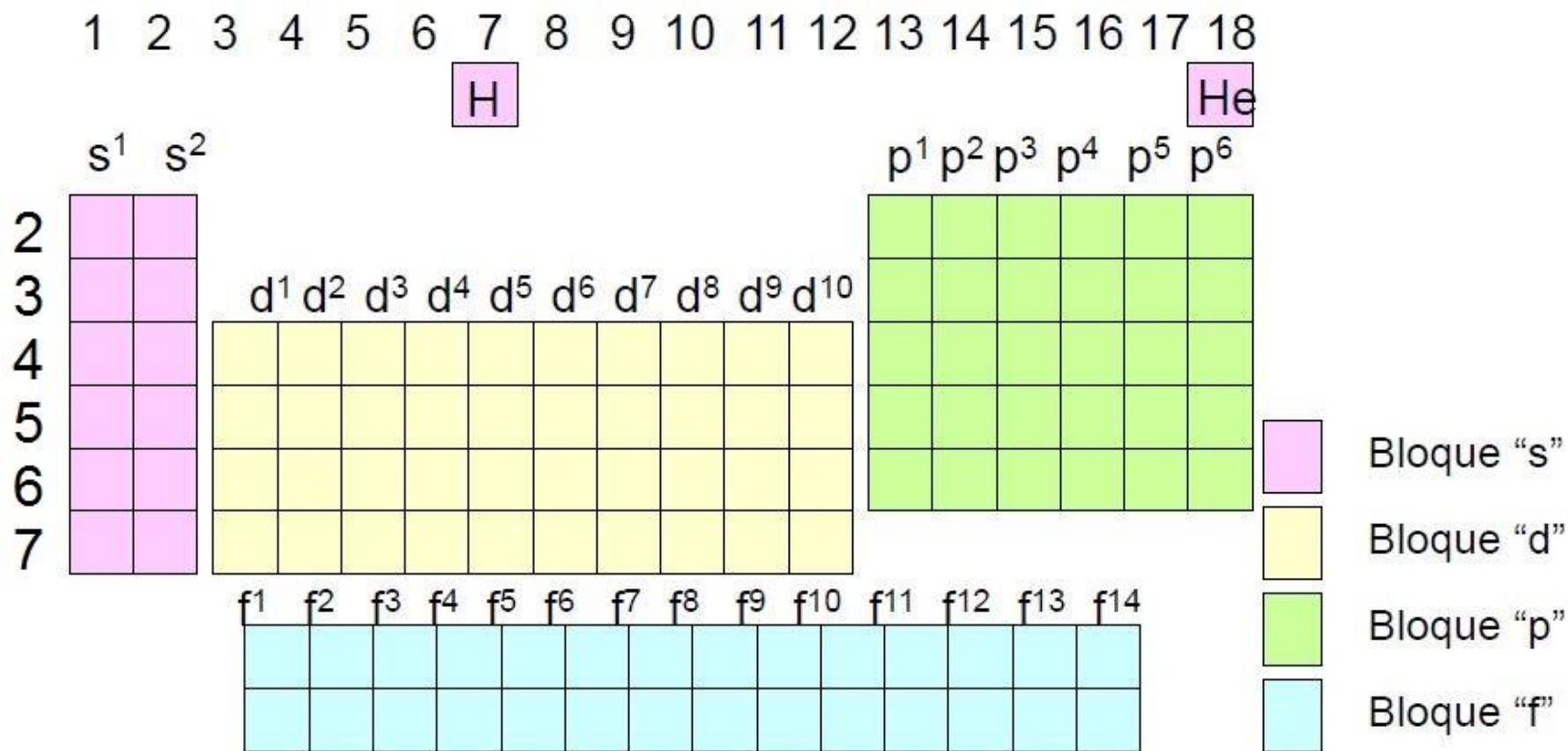
Todos teñen **2** electróns nun orbital **s**.

c) Grupo 13: Boro, aluminio, galio..... teñen 3 electróns na última capa:

Todos teñen **3** electróns na última capa, **2** nun orbital **s** e **1** nun orbital **p**.

A seguinte representación da unha imaxe un pouco máis sinxela de como se distribúen os átomos no Sistema Periódico en función da configuración da última capa de electróns.

1.-O bloque “s” está formado polos grupos 1 e 2 .

Grupo	Nome	Configuración da capa de valencia
1	Metais alcalinos	$n s^1$
2	Metais alcalino-terreos	$n s^2$

2.-O bloque “p” está formado polos grupos 13 a 18 .

Grupo	Nome	Configuración da capa de valencia
13	Terreos ou boroides	$n s^2 n p^1$
14	Carbonoides (grupo do carbono)	$n s^2 n p^2$
15	Nitroxenoides (grupo do nitróxeno)	$n s^2 n p^3$
16	Anfíxenos (grupo do oxíxeno)	$n s^2 n p^4$
17	Haloxenos	$n s^2 n p^5$
18	Gases Nobres	$n s^2 n p^6$

3.-O bloque “d” está formado polos grupos 3 a 12. Denomínase grupo dos Metais de Transición e van completando o orbital $(n-1) d$.

4.-O bloque “f” son as chamadas Terras Raras (lantánidos e actínidos) e completan o orbital $(n-2) f$.

O seguinte esquema sobre o Sistema Periódico, permite ver explicitamente, a relação entre a posição e a configuração do nível mais externo da estrutura eletrónica .

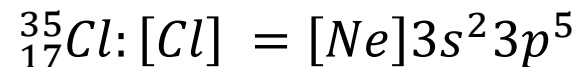
n	ns^x		$ns^2 (n-1)d^x$										$ns^2 (n-1)d^{10} np^x$					
	1	2																
1	s^1	s^2																
2													p^1	p^2	p^3	p^4	p^5	p^6
3			3	4	5	6	7	8	9	10	11	12						
4			d^1	d^2	d^3	d^4	d^5	d^6	d^7	d^8	d^9	d^{10}						
5																		
6																		
7																		
			f^1	f^2	f^3	f^4	f^5	f^6	f^7	f^8	f^9	f^{10}	f^{11}	f^{12}	f^{13}	f^{14}		
			$ns^2 (n-1)d^1 (n-2)f^x$															

Exercicio 1: un átomo encontra-se situado no período 3 e no grupo 17. Constrúe a súa configuración electrónica.

Podemos usar un S.P dos chamados “mudos” como este:

Grupo→	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
1	1 H																	2 He
2	3 Li	4 Be											5 B	6 C	7 N	8 O	9 F	10 Ne
3	11 Na	12 Mg											13 Al	14 Si	15 P	16 S	17 Cl	18 Ar
4	19 K	20 Ca	21 Sc	22 Ti	23 V	24 Cr	25 Mn	26 Fe	27 Co	28 Ni	29 Cu	30 Zn	31 Ga	32 Ge	33 As	34 Se	35 Br	36 Kr
5	37 Rb	38 Sr	39 Y	40 Zr	41 Nb	42 Mo	43 Tc	44 Ru	45 Rh	46 Pd	47 Ag	48 Cd	49 In	50 Sn	51 Sb	52 Te	53 I	54 Xe
6	55 Cs	56 Ba		72 Hf	73 Ta	74 W	75 Re	76 Os	77 Ir	78 Pt	79 Au	80 Hg	81 Tl	82 Pb	83 Bi	84 Po	85 At	86 Rn
7	87 Fr	88 Ra		104 Rf	105 Db	106 Sg	107 Bh	108 Hs	109 Mt	110 Ds	111 Rg	112 Cn	113 Uut	114 Uuq	115 Uup	116 Uuh	117 Uus	118 Uuo
Lantánidos	57 La	58 Ce	59 Pr	60 Nd	61 Pm	62 Sm	63 Eu	64 Gd	65 Tb	66 Dy	67 Ho	68 Er	69 Tm	70 Yb	71 Lu			
Actínidos	89 Ac	90 Th	91 Pa	92 U	93 Np	94 Pu	95 Am	96 Cm	97 Bk	98 Cf	99 Es	100 Fm	101 Md	102 No	103 Lr			

- 1) Como está no período 3 iso quere dicer que ten 3 niveis de enerxía.
- 2) Como está no grupo 17, iso indica que ten 2 electróns no orbital 3 s e 5 electróns no orbital 3 p.
- 3) O gas nobre anterior é o neón.
- 4) O átomo é o cloro.

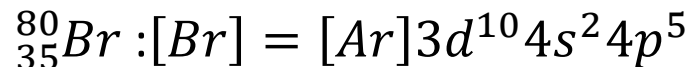

Exercicio 2: un átomo encontra-se situado no período 4 e no grupo 17. Constrúe a súa configuración electrónica.

Este atomo está xusto debaixo do anterior, é o **bromo**, polo tanto ten 4 niveis de enerxía, o gas nobre anterior é o argón, terá 2 electróns no orbital 4 s e 5 electróns no 4 p .

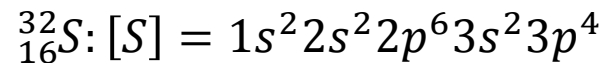
Pero ademais debe ter 10 electróns no orbital 3 d

Así que a configuración electrónica será:

- Exercicio 3: constrúe a configuración electrónica do átomo ${}_{16}^{32}\text{S}$ e identifica o grupo e o período ao que pertence.

${}_{16}^{32}\text{S}$: ten 16 p⁺, 16 n⁰ e 16 e⁻ , polo tanto temos que situar 16 electróns nos orbitais que correspondan de acordo co diagrama de Mölle :

Polo tanto está situado no período 3, grupo 16 (o grupo dos anfixenos)

O gas nobre anterior é o neón e polo tanto tamén poderíamos escribir a configuración como: $[S] = [\text{Ne}]3s^2 3p^4$

- Exercicio 4: constrúe a configuración electrónica do átomo situado no período 4, grupo 6.
  1. Se está no período 4 iso quere dicir que o gas nobre anterior é o argón e que o número de niveis de enerxía é 4.
  2. Como está no grupo 6 isto quere dicir que ten 4 electróns no orbital 3d.
  3. Polo tanto tivo que introducir os 2 electróns do orbital 4s.
  4. No S.P “mudo” podes ver que é o cromo.
  5. $[\text{Cr}] = [\text{Ar}]3d^4 4s^2$ na configuración lé-se con claridade a posición do elemento no S.P: período 4, grupo 6. O seu número atómico é 24.

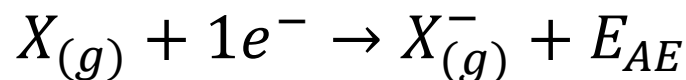

Propiedades periódicas

Cando ordenamos os elementos químicos por orde crecente de número atómico, observa-se a variación periódica de certas propiedades, ás que denominamos propiedades periódicas.

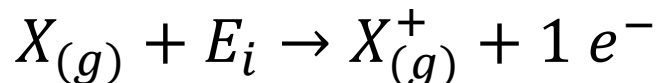
Imos ver dúas propiedades periódicas:

1) Afinidade eletrónica (A.E): é a enerxía liberada cando un átomo en fase gasosa e no seu estado fundamental, gaña un electrón para se converter nun anión:

Canto maior sexa o seu valor, maior tendencia amosa o átomo para gañar o electrón.

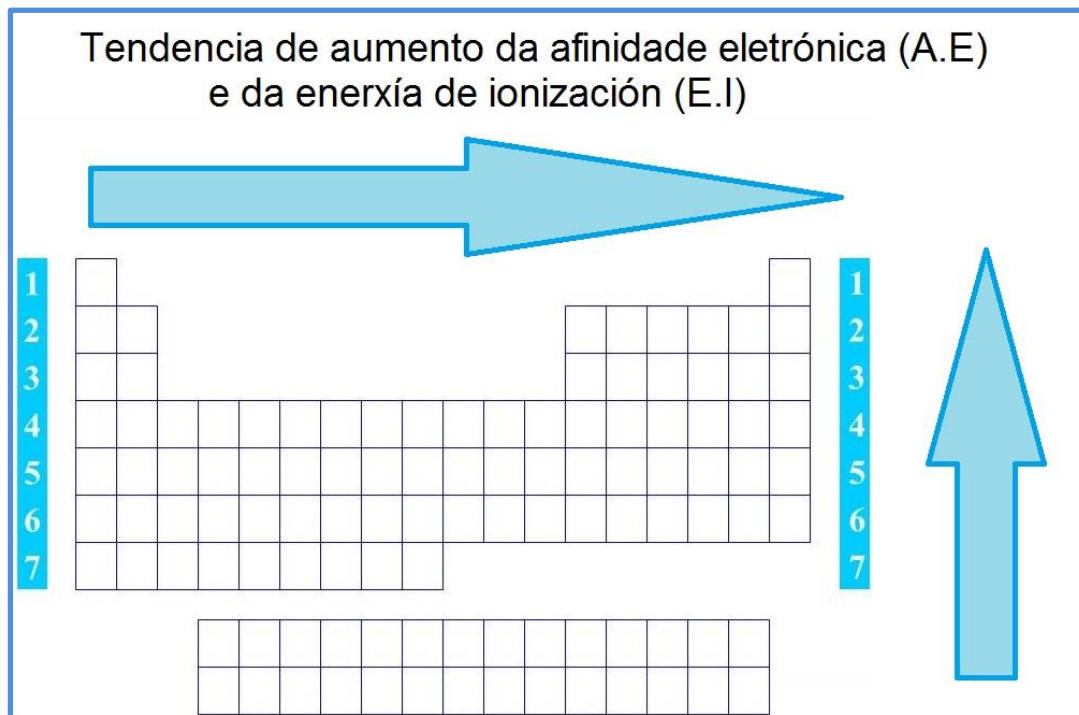
2) Enerxía de ionización (E.I): é a enerxía que debe absorber un átomo en estado gasoso e no seu estado fundamental para poderlle arrincar un electrón e transformar-se nun catión.

Canto maior sexa o seu valor, máis difícil será arrincar o electrón.

Variación da A.E e da E.I

- Nun período a A.E e a E.I aumenta de esquerda a dereita e dentro dun grupo, aumentan de abaixo a arriba.

- Os elementos situados á dereita do S.P e hacia arriba, teñen tendencia a converterse en anións (gañar electróns).
- Os elementos situados á esquerda e hacia abaixo no S.P, teñen tendencia a se converter en catións (perder electróns)

Eletronegatividade

- A eletronegatividade é a maior ou menor tendencia dun átomo a atraer os electróns hacia sí.
- É tamén unha propiedade periódica, relacionada coa afinidade electrónica e coa enerxía de ionización.
- A figura representa a escala de Pauling de eletronegatividade; e pode-se comprobar que aumenta de esquerda a dereita e de abaixo a arriba.

Grupo	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
Periodo																		
1	H 2.1																	He
2	Li 1.0	Be 1.5											B 2.0	C 2.5	N 3.0	O 3.5	F 4.0	Ne
3	Na 0.9	Mg 1.2											Al 1.5	Si 1.8	P 2.1	S 2.5	Cl 3.0	Ar
4	K 0.8	Ca 1.0	Sc 1.3	Ti 1.5	V 1.6	Cr 1.6	Mn 1.5	Fe 1.8	Co 1.9	Ni 1.9	Cu 1.9	Zn 1.6	Ga 1.6	Ge 1.8	As 2.0	Se 2.4	Br 2.8	Kr
5	Rb 0.8	Sr 1.0	Y 1.2	Zr 1.4	Nb 1.6	Mo 1.8	Tc 1.9	Ru 2.2	Rh 2.2	Pd 2.2	Ag 1.9	Cd 1.7	In 1.7	Sn 1.8	Sb 1.9	Te 2.1	I 2.5	Xe
6	Cs 0.7	Ba 0.9	Lu	Hf 1.3	Ta 1.5	W 1.7	Re 1.9	Os 2.2	Ir 2.2	Pt 2.2	Au 2.4	Hg 1.9	Tl 1.8	Pb 1.9	Bi 1.9	Po 2.0	At 2.2	Rn
7	Fr 0.7	Ra 0.7	Lr	Rf	Db	Sg	Bh	Hs	Mt	Ds	Rg	Cn	Nh	Fl	Mc	Lv	Ts	Og

De acordo coa variación das A.E , E.I, e eletronegatividade, podemos agrupar os elementos en:

- **Metais:** teñen tendencia a perder electróns e converterse en catións.
- **Non metais:** teñen tendencia a gañar electróns converténdose en anións.
- **Semimetais ou metaloides:** comparten propiedades cos metais e cos non metais.
- **Gases nobres:** todos son gases e en xeral non se combinan, son inertes.

■ Metais
 ■ Semimetais
 ■ Non metais
 ■ Gases nobres

1																	18	
1.º	1 1,008 H HIDRÓXENO																2 4,003 He HELIO	
2.º	3 6,939 Li LITIO	4 9,012 Be BERILIO											5 10,811 B BORO	6 12,011 C CARBONO	7 14,007 N NITRÓXENO	8 15,999 O OXÍXENO	9 18,998 F FLÚOR	10 20,183 Ne NEÓN
3.º	11 22,99 Na SODIO	12 24,305 Mg MAGNESIO											13 26,981 Al ALUMINIO	14 28,086 Si SILICIO	15 30,97 P FÓSFORO	16 32,064 S AZUFRE	17 35,453 Cl CLORO	18 39,95 Ar ARGÓN
4.º	19 39,102 K POTASIO	20 40,08 Ca CALCIO	21 44,956 Sc ESCANDIO	22 47,90 Ti TITANIO	23 50,942 V VANADIO	24 51,996 Cr CROMO	25 54,938 Mn MANGANESO	26 55,847 Fe HIERRO	27 58,933 Co COBALTO	28 58,71 Ni NIOBEL	29 63,54 Cu COBRE	30 65,37 Zn ZINC	31 69,72 Ga GALIO	32 72,59 Ge GERMANIO	33 74,922 As ARSENICO	34 78,96 Se SELENO	35 79,909 Br BROMO	36 83,80 Kr KRIPTÓN
5.º	37 85,47 Rb RUBIDIO	38 87,62 Sr ESTRONCIO	39 88,905 Y ITRIO	40 91,22 Zr CIRCONIO	41 92,906 Nb NIOBIO	42 95,94 Mo MOLIBDENO	43 (98) Tc TECNECIO	44 101,07 Ru RUTENIO	45 102,90 Rh RODIO	46 106,4 Pd PALADIO	47 107,07 Ag PLATA	48 112,4 Cd CADMIO	49 114,82 In INDIO	50 118,69 Sn ESTAÑO	51 121,75 Sb ANTIMONIO	52 127,6 Te TELURO	53 126,90 I YODO	54 131,30 Xe XENÓN
6.º	55 132,9 Cs CESIO	56 137,34 Ba BARIO	57 138,91 La LANTANO	72 178,49 Hf HAFNIO	73 180,95 Ta TÁNTALO	74 183,85 W WOLFRAMIO	75 186,2 Re RENO	76 190,2 Os OSMIO	77 192,2 Ir IRIDIO	78 195,09 Pt PLATINO	79 196,97 Au ORO	80 200,59 Hg MERCURIO	81 204,37 Tl TALIO	82 207,19 Pb PLOMO	83 208,9 Bi BISMUTO	84 (210) Po POLONIO	85 (210) At ASTATO	86 (222) Rn RADÓN
7.º	87 (223) Fr FRANCIO	88 (226) Ra RADIO	89 (227) Ac ACTINIO	104 (265) Rf RUFORFIDIO	105 (268) Db DUBNIO	106 (271) Sg SEABORXIDIO	107 (270) Bh BOHRIO	108 (277) Hs HASSIO	109 (276) Mt METNERIO	110 (281) Ds DARMSTADIO	111 (280) Rg ROFXENIO	112 (285) Cn COPERNICIO	113 (284) Uut UNUNTRIO	114 (289) Fl FLEROVIO	115 (288) Uup UNUNPENTIO	116 (293) Lv LIVERMORIO	117 (294) Uus UNUNSEPTIO	118 (294) Uuo UNUNOCTIO
	Lantánidos			58 140,12 Ce CERIO	59 140,91 Pr PRASERDIO	60 144,24 Nd NEODIMIO	61 (147) Pm PROMETIO	62 150,35 Sm SAMARIO	63 151,96 Eu EUROPIO	64 157,25 Gd GADOLINO	65 158,93 Td TERBIO	66 162,5 Dy DISPROSIO	67 164,93 Ho HOLMIO	68 167,26 Er ERBIO	69 168,93 Tm TULIO	70 173,04 Yb YTERBIO	71 174,97 Lu LUTECIO	
	Actínidos			90 232,04 Th TORIO	91 (231) Pa PROTACTINIO	92 238,03 U URANIO	93 (237) Np NEPTUNIO	94 (244) Pu PLUTONIO	95 (243) Am AMERICIO	96 (247) Cm CURIO	97 (247) Bk BERKELIO	98 (251) Cf CALIFORNIO	99 (252) Es EINSTEINIO	100 (257) Fm FERMIO	101 (258) Md MENDELEVIO	102 (259) No NOBELIO	103 (262) Lr LAURENCIO	